

ЛЕКСИК КОМПЕТЕНЦИЯНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШДА ИСПАН ТИЛИ АФФИКСЛАРИНИНГ ТРАНСПОЗИЦИОН ВА ФУНКЦИОНАЛ ХУСУСИЯТЛАРИ (ИСПАН ТИЛИ МИСОЛИДА)

Ачилов Шохрухбек Шарибжон ўгли

Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети Таълим ва тарбия назарияси ва методика кафедраси таянч докторанти

<https://doi.org/10.5281/zenodo.7185009>

Аннотация. Ушбу мақола аффикс сўз ясалми моделлари асосида лексик компетенцияни шакллантиришнинг ўзига хос хусусиятларини ўрганишга бағишланган.

Калит сўзлар: Лексик компетенция, аффикслар, сўз ясовчи аффикслар, транспозиция, функционал хусусият, морфема, сўз ясаиш кўникмалари.

ТРАНСПОЗИЦИОННЫЕ И ФУНКЦИОНАЛЬНЫЕ СВОЙСТВА ИСПАНСКИХ АФФИКСОВ В СОВЕРШЕНСТВОВАНИИ ЛЕКСИЧЕСКОЙ КОМПЕТЕНЦИИ (НА ПРИМЕРЕ ИСПАНСКОГО ЯЗЫКА)

Аннотация. Данная статья посвящена изучению особенностей формирования лексической компетенции на основе аффиксальных словообразовательных моделей.

Ключевые слова: Лексическая компетенция, аффиксы, словообразовательные аффиксы, транспозиция, функциональный признак, морфема, словообразовательные навыки.

TRANSPOSITIONAL AND FUNCTIONAL PROPERTIES OF SPANISH AFFIXES IN IMPROVING LEXICAL COMPETENCE (ON THE EXAMPLE OF THE SPANISH LANGUAGE)

Abstract. This article is devoted to the study of the features of the formation of lexical competence based on affixal word-building models.

Keywords: Lexical competence, affixes, derivational affixes, transposition, functional attribute, morpheme, transpositional skills.

КИРИШ

Хозирги замон тилшунослигида лексик транспозиция нафақат тилнинг сўз бойлигини тўлдириш жихатидан балки нутқ жараёнида коммуникатив функцияни бажариш жихатидан ҳам тобора кенг ўрганилмоқда. Бинобарин, янги лексик бирликлар сўзловчи томонидан олдиндан режалаштирилган сўзлар сифатида эмас балки нутқ жараёнини амалга ошириш воситаси сифатида яратилади.

ТАДҚИҚОТ МАТЕРИАЛЛАРИ ВА МЕТОДОЛОГИЯСИ

В. Бейнхауэра “Испан тилида атрофдаги воқеликни ўраб турган нарса, ходиса ва жараёнларни баҳолаш ҳамда муносабат билдиришда ёрқин намоён бўладиган лексик бирликлар асосан аффиксларнинг иштирокида шакилланади.” дея такидлайди. Шунингдек оғзаки нутқни шакллантириш ҳамда лексик бойлигини оширишда транспозиция жараёнини тавсифловчи лингвистик элементлар сифатида аффикслар алоҳида ахамият касб этишини инобатга олган ҳолда В. А. Плунгян “ ҳар қандай тилда ,бир хил сўз ўзаги одатда бир неча аффикслар билан бирлаштирилади, бир хил аффикслар эса кўп мартаба бир неча сўз ўзақлари билан бирлаштирилади” дея такидлайди.

Хозирги замон тилшунослигида аффикслар турфа маънога эга бўлган лексик бирликларни яратишда транспозиция жараёнини тавсифловчи мунтазам лингвистик элементлар мажмуи сифатида қаралади.

Сўз ясовчи аффикслар ҳақида проф. А. Гуломов, жумладан, қуйидагиларни ёзади: „Сўз ясовчи аффикслар ўзак-негизга қўшилиб, лексик маънони ўзгартириб, янги сўз ҳосил қилади...

Лисоний бирлик бўлмиш морфеманинг (сўз ясовчи морфеманинг) икки тури мавжудлиги маълум. Улар ўз моҳияти асосида бир-биридан фаркли бўлган тил бирликларини ҳосил қилади — сўз ясовчилар лисоний бирликларни — луғавий бирлик (лексема)ни, форма (шакил) ясовчилар эса нутқий бирлик — сўз шаклини ҳосил қилади. Шунинг учун ҳам транспозиция жараёнини тавсифловчи лингвистик элементлар, аффикслар иштирокида сўз ясалиши тил луғат қатламининг (лексик қатламнинг) бойишида асосий усул ҳисобланади.

Шу ўринда айтиб ўтиш керакки „сўз“ деганда лексеманинг нутқда воқеланган ҳолати тушунилади. Бошқача айтганда, сўз нутқий бирлик ҳисобланади. Шунга кўра, „сўз яшаш“ („сўз ясалиши“) деб аталаётган ҳодисани „лексема яшаш“ деб аташ унинг моҳиятига мос келади. Шу нуқтайи назардан, Ш. Раҳматуллаев ўз ишларида „лексема яшаш“ , „туб лексема“ , „ясама лексема“ , „сўз ясовчи лексема“ терминларини қўллайди

Бироқ тилшуносликда давом этиб келаётган анъанага мувофиқ „сўз яшаш“ („сўз ясалиши“) атамасини қўллаверишни маъқул кўрдик. Қолаверса, лексема ўрнида „сўз“ атамасининг қўлланиши бошқа ҳодисаларда ҳам кузатилади. Масалан, „сўзнинг шакл ва маъно жиҳати“, „сўзнинг аташ (номлаш) вазифаси“, „ясама сўз“ ва б. Демак, лексема сўзи ўрнида „сўз“ атамасини қўллаш, ҳозирча, умумий ҳолат ҳисобланади.

ТАДҚИҚОТ НАТИЖАЛАРИ

Сўз яшаш кўникмаларини такомиллаштириш деганда сўзнинг морфема ташкил етувчиларини фарқлаш назарда тутилади. Бундай кўникманинг шакилланиши талабани турфа маънога эга бўлган ва сўз яшаш функцияларини ифодаловчи микробирликлар дунёсига фарқ қилади , улар орасида номинативлик, конструктивлик, экспрессивлик ва стилистика фарқланади.

Шуни таъкидлаш керакки, ўзакдан фарқли равишда аффикслар одатда абстрактлик билан характерланади, шунинг учун ҳам аффиксларнинг маъносини аниқлаш фақат минимал контекст муҳитида – сўз ёки сўз шаклида тақдим етилади. Мисол сифатида, сўз ҳосил қилувчи қийматни ифодалаш мақсадида ишлатилиши мумкин бўлган испанча -ería қўшимчасини келтириб ўтамыз:

Сўз маънолари	<i>Мисоллар</i>
От	palabrería
Сифат	galantería, pedantería
Харакат ва баёноот	cacería, tontería

Жой номи	cafetería, sastrería
----------	----------------------

Шу турдаги мисоллар, ҳамда тил материалларини кузатишларимиз шуни кўрсатадики, испан тилининг аксарият сўз ясовчи кўшимчалари полисемантик бўлиб, улар ўзак билан бирикканда намоён бўладиган маъно ҳар хил бўлиши мумкин. Бизнинг фикримизча, испан тили оғзаки нутқини ўқитиш лексик транспозиция жараёнини тавсифовчи лигвистик элементлар сифатида сўз ясовчи кўшимчаларнинг ишлаш қодаларига асосланган бўлиши керак. Лексик транспозиция жараёнида юзага келадиган морфо-синтактик ўзгаришни амалга ошириш учун кўшимча ва негиз ўртасидаги алоқанинг табиатини кузатиш асосида сўз шакллантириш моделларини ишлаб чиқиш аҳамиятга моликдир.

Кўпгина тадқиқотчилар томонидан қайд этилган асосий функциялардан бири сўз ясовчи формантлар ва сўз ясовчи маъно ташувчилар сифатида аффикслар ғояси бўлиб, у транспозицион қаторларда намоён бўлади: "одатда, сўз икки семантик қатламни ташийди, деб эътироф этилади ... (лексик ва грамматик), лекин сўз учинчи семантик қатламнинг ташувчиси ҳам бўла олиши мумкин масалан: маъно ҳосил қилувчи сўз агар лексик маъно битта сўзга тегишли бўлса ва грамматик маъно бутун бир сўзлар синфига тегишли бўлса, унда сўз ҳосил қилувчи қиймат лексик қиймат ўртасида оралиқ деб тан олиниши керак бўлади

Аффиксларнинг энг муҳим вазифаларидан бири мустақил маънони ифодалаш қобилияти бўлмаган тақдирда ҳам сўз ҳосил қилиш қобилиятидир. Шаклдош кўшимчалар сўз шакллари яратиш учун хизмат қиладиган турли шаклдошларни, масалан, айрим сифатларнинг устма-уст даражасини ҳосил қилиш учун ишлатиладиган *-ísimo* кўшимчасини ўз ичига олади: *bueno –buenísimo*.

Яна бир мисол тариқасида - *ero* кўшимчасининг семантик ва функционал хусусиятларини кўриб чиқамиз: кўриб чиқиладиган аффикснинг сўз ясовчи маъносининг асосий компоненти "касб" *aduanero, jornalero* бўлиб, семантик боғланиш тури ясовчи ўзакка бевосита боғлиқ. "(*obra → obrero, barba → barbero*)." ҳосил қилувчи ўзакли от билан белгиланган объектга нисбатан жой "(*flog → flogero, gora → gorero*).

Биз танлаган тил материали таҳлили шуни кўрсатадики транспозицион қаторларда сўз ясаилишининг маҳсулдорлик ва қонуният характери таъсир этувчи омил сўз ясовчи аффикс ва ясовчи асоснинг семантик муносабатида.

Сўз ясовчи ва форма ясовчилар ҳақида проф. А. Ғуломов, жумладан, қуйидагиларни ёзади: „Сўз ясовчи аффикслар ўзак - негизга кўшилиб, лексик маънони ўзгартириб, янги сўз ҳосил қилади. Форма ясовчи аффикслар янги сўз ҳосил қилмайди, маънони кескин равишда ўзгартириб юбормайди, балки ҳар хил оттенкалар орттиради ва булар грамматик маънога эга бўлади“. Бошқа ишларда ҳам сўз ясовчи ва форма ясовчилар деярли шундай таърифланади. Бундай таъриф ҳодисанинг моҳиятини аниқ ифода этмаса-да („сўз маъносини ўзгартиради“, „маънони бошқа қилмайди“ дейиш), сўз ясовчи билан форма ясовчининг фарқини кўрсата олади.

Сўз ясовчи элементларнинг функционал хусусиятларини ўрганиш уларнинг таснифловчи ёки аниқловчи хусусиятни ифодалаш қобилиятини кўрсатади. Таснифловчи хусусият маънонинг кўшимчалар ёрдамида ўзгариши жараёнида ифодаланади. Масалан, феъл ўзагига - *miento* кўшимчасининг кўшилиши иш-ҳаракат, жараён, натижани

билдирувчи отларнинг кўринишини келтириб чиқаради: mover – movimiento, casar – casamiento, lavar – lavamiento.

Бу мисоллар нейтрал контекстдаги сифатловчи хусусиятни ифодалайди, лекин биз у ёки бу сўзлардан фойдаланишда турли стилистик боғлиқ контекстларга ҳам дуч келамиз ва уларда сўз ясовчи шаклдош нутқ услубини акс эттиради. Мисол тариқасида публицистикадан кичик парчалар ва услубий бўёқли аффикслар асосида тузилган сўзлардан фойдаланиладиган сўзлашув нутқи услубига оид мисоллар келтирамиз: Los mejores de la celeste y blanca fueron los dos mencionados, por ese chispazo de genio... (публицистик). Claridad sí que tuvo el conjunto de Bianco para marcar, tras un excelente cabezazo de Rubén Ramirez, el único gol (публицистик). Con su manaza volcó la taza. (сўзлашув тилида). La saludó con un sombreroazo. (сўзлашув тилида).

Испан аффиксларининг семантик ва функционал хусусиятларини тавсифлашда, биз, биринчи навбатда, испан тилидаги кичрайтирувчи, катталаштирувчи, камайтирувчи, камситувчи ва эркаловчи қўшимчаларига тегишли бўлган эмоционал баҳоловчи маънони ифодалаш қобилятини қайд етишни муҳим деб ҳисоблаймиз. камайтирувчи (-ito/-ita, -illo/-illa, -ico/-ica, -ete, -ín/-ina, -ejo/-eja, -uelo/-uela), катталаштирувчи (ote /- ota, -on/-ona, -azo/-aza). камситувчи (--orro/-orra, -ucho, -azo/-aza, -ote/- ota, -uza, -acho) га тегишли бўлган эмоционал ва баҳоловчи маънони шакллантириш қобилятини таъкидлашни муҳим деб ҳисоблаймиз.

Лингводидактик мақсадларда биз лексик транспозиция асосида испан тили оғзаки нутқини ўргатиш учун лингвистик материал танлашнинг муҳим мезонлари сифатида аффиксларнинг мунтазамлик ҳамда маҳсулдорлик тушунчаларини кўриб чиқишга этибор қаратдик.

Мунтазамликнинг юқори коэффициенти шакллантирувчининг ишлаб чиқарувчи асосни ўзгартириш орқали ўзига хос маъно қўшиш қобилятига асосланади. Кўпинча мунтазам аффикслар нафақат оғзаки бутунликнинг бир қисми сифатида, балки алоҳида, сўздан ташқарида ҳам маълум бир маъно билан боғланади: "мунтазам аффикслар, қоида тариқасида, сўзловчи томонидан аниқ тан олинган ва сўздан ташқарида фарқланадиган эркин маънога эга"

Транспозицион қаторларда сўз ясалишининг иккинчи муҳим мезони унумдорликдир: "бундай бирликлар маҳсулдор деб аталади ва улар маълум бир давр тилида янги бирликлар ясашда намуна бўлиб хизмат қилади. Агар биз тилнинг алоҳида элементларининг (масалан, морфемаларнинг) маҳсулдорлиги ҳақида гапирадиган бўлсак, биз уларнинг янги сўз шакллари ва янги сўзларни ҳосил қилиш қобилятини назарда тутамиз " Е.С. Кубрякованинг сўзларига кўра, "маҳсулдорлик ... сўз ясалиш қаторининг микдорий характеристикаси: модел ўз моделига кўра тилда ўнлаб, ҳатто юзлаб сўз ясовчилар яратилганда унумли ҳисобланади" дея таъкидлайди.

Айрим аффикс гуруҳлари учун қонуният ва маҳсулдорлик тушунчалари бирлаштирилган бўлса, бу кўп сонли сўз ясовчилар билан ифодаланган ва ҳозирги вақтда янги сўзларни яратиш қобилятини сақлаб қолган тил материалини таҳлил қилиш ва танлаш жараёнида биз эътиборимизни испан тилидаги префикс қўшимчаларнинг унумдорлиги ва мунтазамлигига қаратдик. Префиксация илдиздан олдинги сўз ясовчи морфемалар орқали сўз яшаш усули сифатида сўзнинг лексик маъносини ўзгартиради. Префикслар билан ифодаланган маънонинг табиати ўзига хосдир: "сўзга префикс

кўшилиши одатда сўзнинг маъносини тубдан ўзгартирмайди, фақат унга маълум бир маъно кўшади"

Префикслар ва кўшимчалар ўртасидаги асосий фарқлар уларнинг катта автономлиги. улардан фойдаланишни тартибга солувчи кам миқдордаги чекловлар ва ишлаб чиқарувчи асосдан нисбий мустақилликдир: “Улар флексиянинг таъсиридан мустақил бўлиб, сўзнинг грамматик хусусиятлари ҳақида маълумот олиб юрмайди” Бу кўшимчаларга нисбатан префикслар билан кўпроқ ишлашга олиб келади. Бу тенденциялар, хусусан, испан тилига хосдир. Н.Д.Аругюнованинг таъкидлашича. испанча префикслар лексик семантикадаги транспозиция жараёнларини белгилайди.

Префиксларнинг ишлашини таҳлил қилиш уларнинг кенг комбинацион имкониятларини кўрсатади: "нуткнинг турли қисмларидаги сўзларга бир хил ҳолда бириктирилиши мумкин бўлган префикслар ҳам мавжуд. Бу, хусусан, испан тилида hacer – rehacer, unión – reunión, animado – reanimado.

Испан тилининг префиксларини танлаш, хусусан, уларнинг мунтазамлик даражасини аниқлаш асосида амалга оширилади. Бунинг учун биз О.С.Суарес, Ф.Х. Риудаветс, Х.К.Агъяр ва Г.Родригесларнинг, испан тилининг префикс морфолексик муносабатларини белгиловчи 134109 дан зиёд мисолларини таҳлил қилиш асосидаги тадқиқотларида келтирилган маълумотлардан фойдаландик. Энг кенг тарқалган префикслар: des-, in-, re-, trans-, pre- (Suárez O.S., Carreras Riudavets F.J., Pérez Aguiar J.R., Rodríguez G.R. Relaciones morfológicas prefijales del español// Procesamiento del Lenguaje Natural. URL: http://www.gedlc.ulpgc.es/art_ps/art36.pdf).

Шунингдек, биз испанча суффикслар луғатида келтирилган маълумотлардан фойдаландик (El Diccionario de sufijos de la lengua española (DISULE). URL: <http://www.sufijos.lli.ulaval.ca/>). Унда 29 000 дан ортиқ испанча сўзларнинг расмий таркибий қисмлари бўйича таҳлил тақдим этилган ва функционал, категорик ва лексик хусусиятлар ва уларнинг ишлаб чиқариш имкониятлари келтириб ўтилган.

Луғатда кўшимчалар туркум ва вазифавий маъно ифодалаш қобилиятига кўра таснифланади. Шундай қилиб, категорик маъно ифодаси қуйидаги кўшимчалар гуруҳларини белгилайди:

1. Номловчи деноминатив гуруҳ (canadiense ← Canadá; aromatizar ← aroma; cotorrear ← cotorra; gordura ← gordo; azucarera y azucarero, a ← azúcar; rápidamente ← rápida ва бошқалар).

2. феълли гуруҳ (lavadora ← lavar; tiradero ← tirar; recomendación ← recomendar; estacionamiento ← estacionar; х.к.).

3. Сонларга оид гуруҳ (veintena ← veinte; noventa ← nueve; onceavo ,a ← once; х.к.) (ўша ерда).

Луғатда кўшимчалар орқали кириб келган функционал маънолар таҳлили берилган. Ишлаб чиқувчиларнинг фикрига кўра, функционал маъно кўшимчаларнинг маълум бир грамматик категорияни ифодалаш қобилияти билан боғлиқ. Шундай қилиб, луғатда испанча кўшимчаларнинг қуйидаги функционал хусусиятлари таъкидланган:

- сўзларда роднинг ўзгарувчанлик функцияси (azucarero, a ← azúcar; onceavo, a ← once; certísimo, a ← cierto); (gordura ← gordo; azucarer ← azúcar; lavadora ← lavar; recomendación ← recomendar; veintena ← veinte; aleta ← ala); (tiradero ← tirar; estacionamiento ← estacionar; corpachón ← cuerpo; х.к.);

- феъл ясалиш функцияси (aromatizar ← aroma; cotorrear ← cotorra);
- равишлар яшаш функцияси (rápidamente ← rápida);
- сонларни ҳосил қилиш функцияси (noventa ← nueve) (ўша ерда).

МУҲОКАМА

Сўз ясалиш моделларининг функционал хусусиятларини аниқлаш испан тилидаги сўз ясалиш моделларининг сўз ясалиш маҳсулдорлиги ва қонуниятлари хақида етарлича тўғри тасаввур беради. Бундан ташқари, луғатда сўз ясовчиларни ифодалаш учун ишлатиладиган ва лингводидактик мақсадларда ҳам қўлланилиши мумкин бўлган моделни тавсифлаш структурасини ишлаб чиқишга имкон беради. Шундай қилиб, ўзгарувчан родга эга бўлган от моделларида семантик асос билан чегараланган қуйидаги гуруҳлар ажратилади:

Ўзгарувчан родли от сўз бирикмаси доирасида сўз ясовчи моделлари билан ифодаланган умумий маъно "муносабат" нинг асосий маъноси билан боғлиқ бўлиб, феъл ва сонлардан от ва сифатларнинг шаклланишида намоён бўлади. Қолаверса, испанча аффиксларни танлаш биз томонимиздан уларнинг қонуниятини, яъни статистик маъно сифатида микдорий тавсифини ҳисобга олган ҳолда амалга оширилди. Бу хусусият "сўзларнинг сўз ясовчи бирликларни ҳосил қилиш ҳамда лексик тахмин ва мустақил семантизация учун олд шартлар яратиш қобилияти" сифатида сўз ясалиш маъноси тамойилини амалга ошириш билан бевосита боғлиқдир О.С.Суарес. Ф.Х. Риудаветс, Х.К. Агъяр и Г. Родригес томонидан олинган маълумотларга таяндик. 134109 та шаклни қамраб олувчи тил корпуси материали асосида сўз ясовчи қўшимчалари таксономиясини ишлаб чиқиш жараёнида (Suárez O. S., Carreras Riudavets F.J., Pérez Aguiar J.R., Rodríguez G.R. Relaciones morfológicas prefijales del español /Procesamiento del Lenguaje Natural. URL:

http://www.gedlc.ulpgc.es/art_ps/art36.pdf).. Улар нутқнинг турли қисмлари билан ўзаро таъсири, уларнинг семантик хусусиятлари ва замонавий испан тилида транспозитив моделларни ифодалаш частотаси бўйича испан қўшимчалари тўпламини тайёрладилар. Мисол тариқасида -al қўшимчасини киритувчи мақолани келтирамиз.

-al қўшимчаси

Сифат ва отларни бошқа отлар, сифатлар ва баъзан феъллар билан боғлайдиган қўшимча. Отдан ясалган сифатларда "муносабат, мансублик" (масалан, aspectual), аслиятдан сифат ёки хусусиятнинг мавжудлиги (масалан, toral), гуруҳ, оилага мансублик каби маъноларни беради. (orquidal)

ХУЛОСА

Хулоса қилганда шуни таъкидлаш керакки, филолог талабаларга лексик транспозиция асосида испан тили оғзаки нутқини шакллантириш жараёнида ушбу сўз ясалиш моделларини ўзлаштиришнинг мақсадга мувофиқлиги аниқ. Сўз ясалиш моделларининг юкори қонуниятлилик коэффиценти сўз ясовчи ҳосил қилиш жараёнида пайдо бўладиган семантик хусусиятларни ва ҳосил қилувчи асосни ўзгартириш жараёнида пайдо бўладиган функционал ва расмий хусусиятларни тушуниш зарурлигини белгиловчи асосий омилга айланади. Бизнинг фикримизча, сўз ясовчи шакллантирувчилар (қўшимчалар ва префикслар) чет тилини ўқитиш объектлари қаторига киритилиши керак. Уларнинг юкори даражада тарқалиши шахснинг самарали шаклланишини таъминлайди ва чет тилининг коммуникатив компетенциясининг таркибий қисмлари, шунингдек, чет тил нутқ фаолиятининг рецептив ва маҳсулдор турларини ривожланишига таъсир қилади.

Бундан ташқари, лексик компонентияни чуқур англашнинг сўз ясашиш моделларини ўзлаштириш, у ёки бу сўз ясовчи қайси грамматик туркумга мансублигини тан олишнинг ўрни яққол намоён бўлади. Бу грамматик, лексик, сўз ясашиши, айрим ҳолларда стилистик маъноларни тушунишга қаратилган оғзаки нутқни шакллантиришнинг оқилоналигини белгилайди. Ушбу илмий иш аффикс сўз ясашиш моделлари асосида лексик компетенцияни шакллантиришнинг ўзига хос хусусиятларини ўрганишга бағишланган.

REFERENCES

1. El Diccionario de sufijos de la lengua española (DISULE). URL:<http://www.sufijos.lli.ulaval.ca/introduccion/caracterizacion-de-los-sufijos/nexos-funcionales-y-nexos-categoriales/>) ва автоматлаштирилган FLAPE (Flexionador y Lematizador Automático de Palabras del Español. URL: <http://www.gedlc.ulpgc.es>
2. Suárez O. S., Carreras Riudavets F.J., Pérez Aguiar J.R., Rodríguez G.R. Relaciones morfológicas prefijales del español /Procesamiento del Lenguaje Natural. URL: http://www.gedlc.ulpgc.es/art_ps/art36.pdf.
3. А. Ҳожиев., Олий ўқув юртларининг филология факультетлари студентлари учун қўлланма ТОШКЕНТ УЎҚИТУВЧИ 1989. 29-33 бетлар
4. Арутюнова Н.Д. Морфология ва сўз ясашиши муаммолари: Испан тили материали асосида 303-бет
5. Арутюнова Н.Д. Морфология ва сўз ясашиши муаммолари: Испан тили материаллари асосида. М.: Славян тиллари маданияти. 2007. 133-бет
6. Е. А. Земская словообразование как деятельность, Москва, 2007, Современный русский язык
7. Кубрякова Е.С. Сўз ясашиши. М. : Наука. 1965. 21-бет
8. Земская Е.А. Замонавий рус тили ва сўз ясашиши. Дарслик.М. : Флинта. 2011. 36-бет